

סיפור החג – לצוות החינוכי ולהורים

ראש השנה העברית חל ביום הראשון לחודש תשרי (א' תשרי). הציווי לחג זה מופיע בתורה בספר ויקרא ובספר במדבר: "דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֵאמֹר בַּחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ יְהִי לְכֶם שַׁבָּתוֹן זָכְרוֹן תְּרוּעָה מִקְרָא קֹדֶשׁ. כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ וְהִקְרַבְתֶּם אֵשֶׁה לַ-ה'." (ויקרא כ"ג, כ"ג-כ"ה) "וּבַחֹדֶשׁ הַשְּׁבִיעִי בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ מִקְרָא קֹדֶשׁ יְהִי לְכֶם כָּל מְלֶאכֶת עֲבֹדָה לֹא תַעֲשׂוּ יוֹם תְּרוּעָה יְהִי לְכֶם. וְעֲשִׂיתֶם עֲלֵה לְרִיחַ נִיחֹחַ." (במדבר כ"ט, א'-ו')

חודש תשרי הוא החודש השביעי בלוח השנה העברי מכיוון שספירת החודשים מתחילה בחודש ניסן. לוח השנה העברי הוא לוח המבוסס על שילוב מחזור הירח ומחזור השמש. כל שנה מכילה 12 או 13 חודשים המתחילים כל אחד במולד הירח. המספר המשתנה של חודשי השנה שומר על הקבלה בין שנה עברית ממוצעת למחזור השמש. היממה בלוח העברי מתחילה עם שקיעת החמה או צאת הכוכבים. סדר החודשים על פי השנה העברית: תשרי, חשוון, כסלו, טבת, שבט, אדר, ניסן, אייר, סיון, תמוז, אב, אלול.

ראש השנה נחשב במסורת היהודית ליום בו מקבלים על עצמם בני האדם את אלוהים כמלכם. יום זה נחשב כיום דין בו נידון האדם על מעשיו בשנה החולפת ובו נקבע מה יארע לו בשנה הבאה. ראש השנה פותח את "עשרת ימי תשובה" שנמשכים עד ליום כיפור. לאחר שדינו של אדם נקבע, בראש השנה, הוא עתיד להיחתם ביום כיפור. בעשרת הימים שבין שני המועדים ניתן עדיין לשנות ולשפר את גזר הדין לכן נהוג בהם מנהג בקשת סליחות. מצוות החג העיקרית היא תקיעת שופר "יום תרועה". זהו יום חג בו שובתים ממלאכה ומקריבים קורבנות מיוחדים. בראש השנה נהוג להרבות בתפילות, פיוטים ובקריאת התורה. ביום הראשון קוראים את סיפור לידת יצחק וגירושם של הגר וישמעאל וביום השני קוראים את פרשת עקידת יצחק. בראש השנה נהוגים מספר מנהגים: התרת נדרים (אפשרות לשחרר נדרים משלושה אנשים), איחולים וכרטיסי ברכה, תשליך (בקשה להשלכת העבירות והתנערות מהעוונות) וסעודה חגיגית (מאכלים מתוקים: דבש, רימון, תמר ומאכלים רווי שומן).

סיפור החג – מותאם לילדים

ראש השנה הוא החג הראשון אותו אנו חוגגים בשנה העברית והוא מציין את תחילתה של שנה עברית חדשה. ראש השנה חל בא' בתשרי. על פי המסורת היהודית יום זה היה היום האחרון לבריאת העולם כפי שמסופר בספר בראשית אשר ממנו מתחילה הספירה. יש האומרים ומאמינים שביום זה נברא גם האדם הראשון לאחר שאלוהים סיים לברוא עבדו את כל העולם. ביום זה מקבל על עצמו האדם את מלכותו של אלוהים.

בראש השנה נהוג ללבוש בגדים חדשים, ללכת אל בית הכנסת ולשמוע את תקיעת השופר. בערב מתקיימת סעודת ליל ראש השנה בה מונחים על השולחן "סימני החג" הכוללים: רימון, תפוח ודבש, ראש של דג/ כבש, וירקות נוספים. סימני החג מתייחסים לברכות ולרצונות של האדם לקראת השנה החדשה. להרבות במעשים טובים, להיות מוביל ולא מובל, שלא יהיו אויבים הרוצים לפגוע בו ועוד.

ראש השנה הוא חג של התחלות חדשות. ביום זה כל אחד עושה עם עצמו "חשבון נפש" (הסתכלות על עצמך) על השנה שנגמרה ומחליט כיצד היה רוצה שתראה השנה הבאה. בראש השנה נהוג לאחל "שנה טובה" לעצמנו ולכולם.

מנהגי החג

תקיעת שופר

צילום: פלאש 90

מצווה זו הינה היחידה המופיעה בציווי בתורה- "מצוות תרועה". האמונה היא כי תקיעות השופר גורמות לפתיחת שערי שמיים ולהבאת התפילות בפני האלוהים. לתקיעת שופר יש צלילים שונים הנקראים: תקיעה, שבר ותרועה. תקיעה היא ארוכה וממשוכת. שבר הינו רצף של שלוש תקיעות קצרות. תרועה הינה רצף של תשע תקיעות מהירות. זוהי מצווה בראש השנה לשמוע תקיעת שופר ולכן נהוג ללכת אל בית הכנסת.

עשרת ימי תשובה

עֶשְׂרֵת יָמֵי תְּשׁוּבָה הם עשרת הימים הראשונים של חודש תשרי, המוקדשים ביהדות לעשיית תשובה. היום הראשון בעשרת ימי תשובה הוא ראש השנה, הנקרא בתנ"ך "יום תרועה". היום העשירי והאחרון בעשרת ימי תשובה הוא יום הכיפורים, החל ב' בתשרי. עשרת ימי תשובה נתפסים כתקופה ראויה במיוחד לחשבון נפש ולתשובה, אף יותר מאשר חודש אלול. המושג "תשובה" מתייחס לתהליך של תיקון פנימי אותו עושה האדם. תיקון מידות מוסריות וערכיות בהן נוהג ומאמין האדם.

חשבון נפש

בראש השנה אנו מבקשים סליחה על המעשים הרעים אותם עשינו בשנה שחלפה ומבקשים לפתוח דף חדש בשנה החדשה. חודש אלול שמגיע לפני חודש תשרי נקרא חודש "הרחמים והסליחות" בו מתחילה תקופה של חשבון הנפש המסתיימת בראש השנה.

שמות החג

בתורה מכונה החג "**יום תרועה**" (במדבר כ"ט, א') או "זיכרון תרועה" (ויקרא כ"ג-כ"ד). השם "ראש השנה" מקורו בספרות חז"ל. עוד מכונה החג "**יום הדין**" משום שלפי המסורת היהודית ראש השנה הוא יום שבו האל דן את "כל באי עולם" על מעשיהם בשנה שחלפה וגוזר את דינם לשנה הבאה: "בראש השנה כל באי העולם עוברים לפניו כבני מרון, שנאמר: היוצר יחד לבם המבין אל כל מעשיהם" (משנה, מסכת ראש השנה, פרק א', משנה ב').

סדר ליל ראש השנה

סדר ליל ראש השנה הוא מנהג יהודי הכולל אכילת מאכלים סמליים ואמירת תפילות במהלך סעודת הלילה של ראש השנה. הכינוי הנפוץ למאכלים הסמליים הנאכלים במהלך הסדר הוא "סימנים", ויש המכנים אותם "ברכות" הסמליות שניתנה למאכלים היא לפי טבעם, שמם או צורתם.

בערב החג נהוג לאכול **תפוח בדבש** המסמל את התקווה שהשנה הבאה תהיה טובה ומתוקה יותר מזו שחלפה. "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שתתחדש (או שתחדש) עלינו שנה טובה ומתוקה." **הרימון** מסמל את הרצון שהמעשים הטובים אותם עושה האדם יהיו רבים כגרגירי הרימון ויעמדו לזכות בעת משפט. "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שנהיה מלאים מצוות כרימון." **ראש של דג/ כבש** מסמל את הכמיהה שעם ישראל יהיה בראש העמים ולא משועבד לעמים אחרים. "יהי רצון מלפניך ה' אלוקינו ואלוקי אבותינו שנהיה לראש ולא לזנב." אכילת **סלק ותמר** מסמלות את הבקשה שיסתלקו אויבנו. "יהי רצון... שיסתלקו אויבנו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו", "יהי רצון מלפניך ה' אלו-הינו ואלוקי אבותינו שייתמו אויבנו ושונאינו וכל מבקשי רעתנו." ישנם מאכלים נוספים אותם נהוג לאכול בראש השנה. בעדות שונות משמשים מאכלים שונים לסימני החג.

איגרת ברכה

התמונה לקוחה מתוך אתר האקדמיה ללשון עברית

במאות השנים האחרונות השתרש המנהג לברך בראש השנה קרובים ומכרים בברכת "לשנה טובה תיכתבו ותיחתמו" ולשלוח זה לזה אגרות ברכה לשנה החדשה. החל מהמאה ה-14 נהגו לשלוח איחולים כאלו בכתב לפני ראש השנה. מסוף המאה ה-19, לאחר המצאת גלויות הדואר, נפוץ מאוד מנהג שליחת כרטיסי ברכה שהוכנו בעבור החג. מסוף המאה ה-20 דעך השימוש בכרטיסי נייר והוחלף בברכות טלפוניות ובמשלוח ברכות בדואר האלקטרוני ובמסרונים.

תשלוח

ביום הראשון של ראש השנה הולכים לפנות ערב לים או למקור מים אחר ואומרים בו את תפילת תשלוח, בקשה להשלכת העבירות אל 'מצולות הים'. מקובל לנער את שולי הבגד סמל להתנערות מהעוונות.

ערכי החג והתאמה לערכי יד ביד

- התחדשות
- שמחה
- תקווה
- חשבון נפש

דגשים לסביבת חינוך רב תרבותית

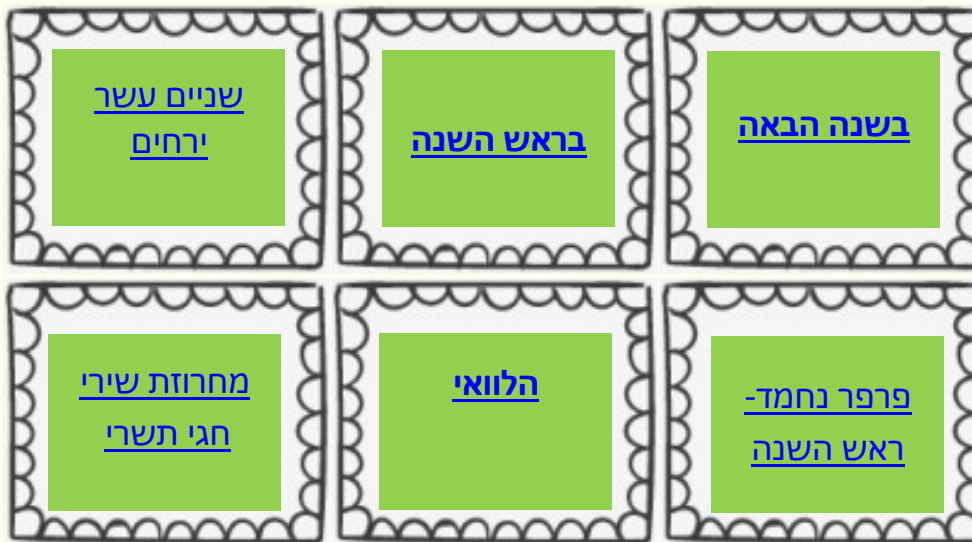
ראש שנה קיים בכל שלושת הדתות – ניתן להסביר לילדים ולעשות השוואה רב תרבותית בין שלושת חגי תחילת השנה, ביהדות, באסלם ובנצרות, ובגילאי בית הספר, ניתן גם לעשות השוואות ראשוניות- של הדומה והשונה בלוח השנה ובחג.

פעילויות חינוכיות לקראת החג

אפשרויות לקישוט הגן

סביבה חינוכית בנושאים: התחלות חדשות, ברכות ואיחולים לשנה החדשה. התחדשות, חגיגות.

סיפורים ושירים

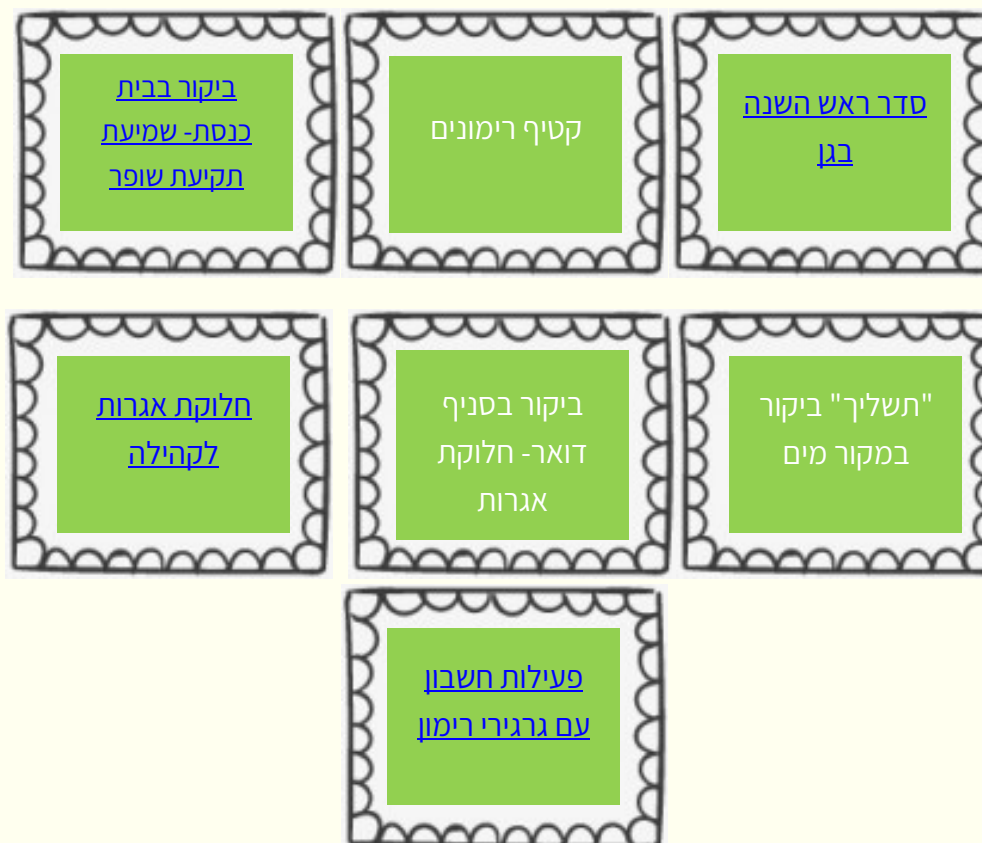
יצירה ואמנות

אוכל ובישול

מרחב וסביבה, פעילויות קהילתיות (PBE)

שנה טובה! سنة جيدة!

